

LITURGICKÝ PROSTOR

Kostel (též chrám): je sakrální stavba, která slouží křesťanům k modlitbám a bohoslužbě. Kostel bývá (až na výjimky) orientován od západu (vchod) směrem k východu (oltář), neboť druhý příchod Krista v Soudný den má přijít z východu (Mt 24,27). Kostel tak může přijímat první a poslední sluneční paprsky.

Hlavní části kostela jsou presbytář a loď. Vedle toho mají kostely obvykle předsíň, kůr, věž, sakristii a někdy kapli.

Presbytář (od presbyter = kněz, odtud starší název **kněžiště**) je prostor pro kněze a přísluhující (asistenci), tedy pro nás. V presbytáři je **oltář, ambon a sedes (sedilie, sedačka, predsednické místo)**. Vedle toho zde bývají sedačky pro asistenci a **abak**. Obvykle je zde umístěn i **svatostánek**. V presbytáři je obvykle umístěn **kříž** a **zpodobnění titulu kostela**, nějaký patron (často jako retabulus).

Oltář: Je nejdůležitějším místem. Stůl, kolem kterého se shromažďujeme, tak jako Pán Ježíš shromáždil kolem stolu apoštoly při poslední večeři. Při mši sv. přichází k nám na oltář živý Ježíš pod způsobou chleba a vína. Oltář zdravíme úklonou, kněz ho na začátku a konci mše sv. s úctou políbí. Na oltáři je zpravidla plátno, svíce, květiny a křížek.

Ambon je místo, odkud čteme Písmo svaté. Když čteme z Bible, sám Bůh k nám mluví.

Sedes (sedilie, sedačka, predsednické místo): K sedes přichází kněz na začátku mše sv. Odtud vede naši společnou modlitbu. Na konci mše sv. nám z tohoto místa dává požehnání a posílá nás, abychom „šli ve jménu Páně“.

Svatostánek: V něm se uchovává Eucharistie. Živý Pán s námi zůstává pod podobou chleba. Když jdeme kolem svatostánku, zdravíme Pána pokleknutím. Od baroka bývá spojen s výtvarně bohatým **retabulem** (obraz nebo jiná výzdoba). Oltář přímo u svatostánku se nazývá **menza**.

Věčné světlo je červené u svatostánku. Je znamením Ježíšovy přítomnosti. Když světlo nesvítí, svatostánek je prázdný.

Kříž: v blízkosti oltáře připomíná, že při každé mši sv. Pán Ježíš mezi námi zpřítomňuje svou oběť na kříži. Také nám připomíná, jak nás má Bůh rád.

Abak: Malý stolek, na kterém bývají připraveny konvičky, kalich, misky....

Vítězný oblouk je spojnice mezi presbytářem a lodí kostela.

Loď: V lodi jsou především lavice pro lid a čtrnáct obrazů (soch) křížové cesty.

Kropenka bývá umístěna u každého vchodu do kostela a do sakristie. Je v ní svěcená voda, kterou se při příchodu do kostela žehnáme, připomíná nám náš vlastní křest.

Stolek na dary

Pokladn(ičk)y pro kostelní sbírky (slouží k financování potřeb církve nebo pro jiný, zpravidla předem oznámený účel: charita, misie, bohoslovci, Svatopetrský halář, služné kněží...)

Křížová cesta, Cesta světla

Sakristie je místo pro přípravu bohoslužeb a oblékání kněží a asistence.

Kaple: V kapli bývá betlém, Boží hrob, konávají se zde bohoslužby pro menší počet lidí, někde je kaple zřízena jako místo se svatostánkem, jako místo pro adoraci a tichou modlitbu.

Křtitelnice je nádoba, ve které se uchovává křestní voda. U křtitelnice se většinou uděluje svátost křtu.

Paškál je velká svíce umístěná většinou u křtitelnice. Každý rok o Velikonocích na Bílou sobotu se světí nová. Připomíná nám vzkříšeného Pána Ježíše. Je ozdobena křížem, letopočtem a prvním a posledním písmenem řecké abecedy alfa a omega. Plamen paškálu připomíná, že Ježíš žije, kříž připomíná, že na kříži za nás umřel, letopočet pak znamená, že Ježíš s námi zůstává i tento rok. Písmena připomínají, že On chce být na začátku i na konci všeho, co děláme.

Zpovědnice (nebo zpovědní místnost): Při křtu jsme dostali Boží život. Kdo ho hříchem ztratí, musí se s Bohem smířit ve svátosti smíření. Tu přijímáme právě ve zpovědnici.

Boční oltáře bývají v lodi jako pozůstatek předkoncilního liturgického života. Tam, kde bylo více kněží (zvláště v klášterech), sloužil mši každý sám souběžně s ostatními a naprosto potichu, proto bylo v kostele více oltářů.

LITURGICKÉ PŘEDMĚTY

Obětní miska: Miska, ve které se proměňují hostie. Jsou v ní maličké částičky Nejsvětější svátosti, proto ji nikdy neobracíme, neskládáme misky do sebe, nedáváme do nich nic, co tam nepatří.

Kalich: Nádoba, ve které se proměňuje víno. I s ním zacházíme s úctou.

Purifikatorium: Bílý obdelníkový kus látky, kterým se čistí obětní miska, kalich, patena... Většinou má uprostřed vyšitý křížek. Purifikatorium se nemá zaměňovat s lavabem.

Kalichová patena: Pokládá se na kalich a je pro velkou hostii. Dnes se používá vyjimečně, např. při mších pro velmi malý počet věřících.

Pala: Pevný čtvereček, který se pokládá na kalich nebo obětní misku, aby zabránil znečištění Těla a Krve Kristovy.

Korporál: Čtvercové bílé plátno o rozměrech asi 50 cm, který je nutno položit pod každou nádobu s Tělem nebo Krví Kristovou. Slouží k zachycení částíček

Nejsvětější svátosti, proto jej nikdy neobracíme. Skládá se proto tak, aby částechy nemohly vypadnout: nejdříve přeložíme dolní třetinu, pak horní, pak pravou část, pak levou.

Kalichové velum: Čtvercová rouška k ozdobnému přikrytí kalicha. Je stejné barvy jako ornát kněze.

Konvičky: Skleněné nebo kovové nádoby na vodu a víno. Mají označení V - jako víno, A – jako voda, někdy je označena nějakým jiným způsobem pouze konvička na víno, jindy jsou na nich vyobrazeny vinné hrozny, voda...

Tácek na konvičky: Tácek, na kterém jsou konvičky a většinou se používá při umývání rukou kněze.

Lavabo: Bílý ručníček na utírání při umývání rukou kněze. Dává se většinou na konvičky. Většinou má vyšíty křížek na kraji nebo písmeno L. Nemá se zaměňovat s purifikátorem.

Patena: Pozlacený tácek, který se používá při přijímání, aby zabránil případnému upadnutí hostie a jejich částech. Proto ji nikdy neobracíme.

Ciborium: Velký pozlacený „kalich“ s víčkem, v němž se uchovávají proměněné hostie ve svatostánku.

Velum ciboriové: Ozdobná rouška, kterou může být přikryté ciborium.

Monstrance: Krásná pozlacená schránka na velkou proměněnou hostii. Používá se k vystavování a k žehnání Nejsvětější svátostí. Hostie je uchycena v lunule – půlměsíčekový žlábek. Pokud ministrant staví monstranci bez hostie na oltář, dává ji bokem k lidu.

Velum žehnací: Asi dva metry dlouhý a půl metru široký pruh látky, bohatě zdobený, používá se při žehnání Nejsvětější svátostí (monstrancí...). Ministrant ji přehodí knězi přes ramena, pod krkem může být spona na zapnutí, z vnitřní strany kapsy na ruce, přes které kněz monstranci drží.

Vimpa: Podobně ušitý pruh látky jako žehnací velum, ale nezdobený, jen bílý, používají jej ministranti-insignáři k držení berly a mitry.

Pyxida = Pyxis: Schránka, ve které se uchovává velká proměněná hostie do monstrance.

Burza: Maličká pozlacená nádobka na pár malých hostií, zabalená v korporálu, zpravidla v koženém pouzdře, ve které kněz přenáší Eucharistii nemocným a umírajícím.

Aspergil = Kropáč: Malinká nádobka s houbičkou napuštěnou svěcenou vodou, kterou se kropí lid. Může být součástí nádobky se svěcenou vodou (kropenky).

Kadidelnice: Kadidelnice je nádoba s víčkem na řetízcích, do které se vkládá kovová nádobka se žhavým (dřevěným) uhlím, na které se sype kadidlo.

Lodka: Kovová nádobka se lžičkou, ve které je kadidlo. Kadidlo je vonná pryskyřice.

Svíce: Nosí se v průvodu po stranách procesního kříže nebo Nejsvětější svátosti a také někdy při mši svaté. Jiné svíce jsou na oltáři.

Procesní kříž: Nosí se v průvodu. Během mše je na určitém místě corpusem (tělem) k lidu.

Košíky na vybírání peněz: Proutěné košíky nebo jiné prostředky sloužící k vybírání peněz během mše svaté.

Zvonek: Slouží ke zvonění při mši; může jich být i více. Jiný zvonek bývá u zavěšen na zdi u vchodu ze sakristie do kostela, kterým se zvoní na začátku mše svaté.

Sochařská a malířská výzdoba patří k pěknému interiéru kostela.

LITURGICKÉ KNIHY

Misál: kniha modliteb, které přednáší kněz při slavení eucharistie

Lekcionář: kniha obsahující úryvky z Bible určené pro jednotlivé dny církevního roku nebo zvláštní příležitosti.

- I neděle (nové vydání má 3 díly podle cyklů A, B, C),
- II adventní, vánoční, postní a velikonoční doba,
- III mezidobí (1.–17. týden),
- IV mezidobí (18.–34. týden),
- V ke cti svatých a posvěcení kostela,
- VI/1 k různým příležitostem (mše spojené s různými obřady za různé obřady),
- VI/2 k různým příležitostem (votivní mše a za zemřelé).

Evangeliiář: kniha obsahující perikopy (úryvky) evangelií, zejména pro neděle, slavnosti a svátky.

Žaltář (Zpěvy s odpovědí lidu Český žaltář, Responsoriální žalmy): nápěvy responsoriálních žalmů, které navazují zpravidla na 1. čtení.

Kniha přímlov

Eucharistické modlitby

Koncelebrační texty: kniha obsahující texty eucharistických modliteb, zejména těch částí, které přednášejí všichni kněží nebo někdo z dalších (koncelebrujících) kněží.

Benedikcionál: kniha obsahující liturgické texty pro různá žehnání.

Kancionál: soubor duchovních písní určených pro křesťanskou bohoslužbu.

Pro zasmání: <https://tisickrate.cz/katolici-maji-posvatnou-hruzu-z-eucharistie-v-kostelech-se-drzi-spise-vzadu/>